

Afghanistan: ISKPs strategi og modus etter Talibans maktovertakelse

- Har ISKP endret angrepsprofil etter Talibans maktovertakelse?
- Angriper ISKP hazaraer/shiaer?

ISKP i Afghanistan

Da Islamic State Khorasan Province (ISKP) fikk fotfeste i Afghanistan i 2015, var deres strategi å drive væpnet kamp for å erobre territorier. Kjerneområdet var de sørlige distriktene i Nangarhar-provinsen. I tiden før Talibans maktovertakelse i august 2021, kontrollerte ikke ISKP lenger noen områder og var et geografisk begrenset fenomen. Som følge av dette endret bevegelsen strategi. De flyttet mange av cellene til byer og fokuserte i hovedsak på urban krigføring med bruk av IEDer (improvised explosive device) og selvmordsbombere. ISKP hadde et særlig fokus på Kabul by og Jalalabad, og rettet angrepene mot shiaer, republikkens tjenestemenn og institusjoner, samt utenlandske mål (Sayed & Hamming 2023).

Etter at Taliban tok makten i august 2021, er ISKPs operasjonsradius utvidet. Få måneder etter maktovertakelsen, i november 2021, meldte FN (som gjengitt i Landay 2021) at ISKP hadde tilstedeværelse i alle landets 34 provinser. Dette var antagelig et resultat av at krigshandlingene hadde opphørt og den generelle sikkerhetssituasjonen var forbedret. Dermed økte bevegelsesfriheten, også for personer og celler med tilknytning til ISKP. Antallet kadre økte også, fra om lag 3000 til 6000 i tiden etter maktovertakelsen (D'Souza 2023). Dette kan ha sammenheng med at flere tusen ISKP-fanger ble løslatt da republikken brøt sammen (Amu TV 2023).

Salafist-miljøer og universiteter er arenaer for rekruttering. Universitetscampuser har gradvis blitt viktigere for ISKP, selv om antallet som rekrutteres ikke er høyt. Det overstiger ikke hundre rekrutterer årlig, men det dreier seg om kadre som er svært ideologiske og disiplinerte (Giustozzi 2023). Rekruttering skjer også online (samtale med analytiker i London, 2023). I tillegg forsøker ISKP å rekruttere frustrerte fotsoldater fra Talibans rekker. Dette dreier seg om soldater som mener at de facto myndighetene har forrådt jihadistenes sak (Sayed & Hamming 2023, s.

11). Samtidig foreligger troverdige rapporter (e-post, internasjonal kilde 2023) om at enkelte med tilknytning til ISKP overgir seg til Taliban.

Rapporterte ISKP-angrep første året etter maktovertakelsen

ISKP holdt et høyt aktivitetsnivå i månedene etter maktovertakelsen (Sayed & Hamming 2023). Ifølge FNs generalsekretær gjennomførte ISKP til sammen 152 angrep i 16 provinser i perioden fra 19. august til 31. desember 2021. En betydelig andel av angrepene var rettet mot Taliban, men det var i tillegg flere store selvmordsangrep rettet mot religiøse minoriteter (UN Secretary-General 2022a, s. 5, 8; Sayed & Hamming 2023, s. 9). Våren 2022 fortsatte ISKPs høye aktivitetsnivå. FN registrerte 82 angrep fordelt på 11 provinser. Ifølge generalsekretæren angrep de, i tillegg til de facto myndighetene, først og fremst sivile og «in particular Shia minorities in urban areas» (UN Secretary-General 2022b, s. 5).

Det foreligger ikke sikre tall over andelen angrep som var sekteriske og rettet mot religiøse minoriteter, men det er et faktum at hazaraene ble særlig hardt rammet. Ifølge Human Rights Watch (2022) gjennomførte ISKP minst 13 angrep mot hazara-befolkningen i året som fulgte etter maktovertakelsen. Human Rights Watch hevder at minst 700 personer ble drept eller såret i angrepene. Ulike organisasjoner opererer imidlertid med ulike tall. Afghan Witness registrerte 29 ISKP-angrep på hazaraer og shiaer første året Taliban hadde makten. Som følge av angrepene skal 193 personer ha blitt drept og 454 såret (Afghan Witness 2023, s. 27).

Angrepene mot hazaraer var i all hovedsak rettet mot sivile, myke og ubeskyttede mål som moskeer, sykehus og utdanningsinstitusjoner. Mange av angrepene fant sted i vest-Kabul, i bydelen Dasht-e Barchi, der mange hazaraer bor. De fleste angrepene var selvmordsangrep, men det ble også benyttet magnetiske bomber. Det var åpenbart at Taliban og de facto myndighetene ikke maktet å beskytte hazaraene mot den sekteriske volden og angrepene som ISKP sto bak (Adili 2022).

Endring i taktikk og strategi høsten 2022

I løpet av det første året etter maktovertakelsen ble det altså registrert et stort antall angrep som ISKP var ansvarlig for. Høsten 2022 kom et taktskrifte både i omfang og profil på angrepene.

Reduksjon i antall angrep som tilskrives ISKP

Ifølge tall fra FN sank antallet angrep i løpet av høsten 2022 med 75 prosent sammenlignet med samme periode året før. Høsten 2021 registrerte FN 121 angrep i 14 provinser, mens i 2022 hadde antallet angrep sunket til 30 angrep i seks provinser (UN Secretary-General 2022c, s. 4).

Trenden fortsatte i første halvår 2023. I perioden fra 1. februar til 20. mai 2023 gjennomførte ISKP 11 angrep i fem provinser. Tilsvarende tall i 2022 var 62 angrep i tolv provinser (UN Secretary-General 2023, s. 5). Ifølge en analytiker (samtale i London, mai 2023) er dette en trend i hele Midtøsten. En forklaring kan være at donorene i Gulfstatene, som tidligere har finansiert virksomheten, ikke lenger er like villig til å bidra til Den islamske staten og deres undergrupper.

Endring i angrepsprofilen

Samtidig med reduksjonen i antall angrep, var det en markant endring i angrepsprofilen. ISKP fortsatte å gjennomføre dødelige angrep, men angrepene var primært rettet mot de facto myndighetene og den internasjonale tilstedeværelsen. Høsten 2022 angrep de blant annet afghansk UD, militærsykehus, stormet et hotell som huset kinesere, angrep den pakistanske charge d'affair og den russiske ambassaden (Amu TV 2023; D'Souza 2023). Det var særlig en dreining i retning av målrettede angrep mot Taliban og høytstående de facto myndighetspersoner (internasjonal organisasjon, møte 2023). I 2021 var andelen angrep rettet mot Taliban og de facto myndighetene 33 prosent, mens i 2022 økte andelen til 72 prosent (Sayed & Hamming 2023, s. 9).

Den endrede angrepsprofilen har fortsatt i 2023. Angrepene i 2023 er særlig rettet mot institusjoner eller høytstående tjenestemenn i de facto myndighetenes administrasjon (Afghan Witness 2023, s. 27). I et selvmordsangrep den 8. mars 2023 i Mazar e Sharif ble Talibans de facto guvernør Mohammad Dawood Muzammil drept. ISKP påtok seg ansvaret for angrepet. De facto politisjef i Badakhshan, Abdul Haq Abu Omar og en dommer utnevnt av Taliban i Jalalabad er drept av ISKP (D'Souza 2023). ISKP har gjennomført flere selvmordsangrep i umiddelbar nærhet til afghansk UD (Radio Free Europe 2023). Den 7. juni 2023 meldte Institute for the Study of War (2023) at ISKP hadde drept Talibans de facto guvernør i Badakhshan-provinsen.

ISKP har ikke angrepet shiaer/hazaraer etter oktober 2022

Ifølge Afghan Witness (2023, s. 27) har ikke ISKP angrepet hazara eller shiamål etter oktober 2022. ISKP gjennomførte senhøsten 2022 kun ett sekterisk angrep, og det var rettet mot sikhene og ikke shiaer (Oberoi 2022). Imidlertid kan hazaraer ha blitt drept eller såret som tilfeldige ofre i andre angrep, eksempelvis i angrepene mot afghansk UD. Den 11. mars 2023 angrep ISKP et kulturelt shiasenter i Balkh, hvor det foregikk en prisutdeling for journalister (Pajhwok 2023). Hazaraer kan ha blitt drept eller såret under dette angrepet. Det kan synes uklart om dette var å anse som et sekterisk angrep, eller om hensikten var å ramme journalister. Afghan Witness (2023) kategoriserer hendelsen som et angrep rettet mot media og pressefriheten. Ifølge FNs generalsekretær var angrepet rettet mot «a gathering of journalists» (UN Secretary-General 2023, s. 5).

Redusert aktivitet, men ISKP er ikke nedkjempet

Taliban bruker betydelige ressurser på å bekjempe ISKP (UN Secretary-General 2023, s. 5). Det foreligger lite konkret informasjon om Talibans antiterrorpolitikk og hvordan terrorbekjempelsen foregår, men det er grunn til å tro at de driver omfattende infiltrasjon, etterretningsdrevne angrep mot enkelte miljøer og manipulasjon av medieoppslag (Giustozzi 2023). UNAMA (2023) rapporterer om utenomrettslige henrettelser av personer som anklages for å ha tilknytning til ISKP.

Reduksjonen i antallet registrerte angrep sammenfaller med en rekke aksjoner som de facto myndighetene har gjennomført mot ISKP i løpet av våren 2023. Og Taliban kan vise til resultater. I februar 2023 ble ISKPs etterretningssjef Qari Fateh drept i Kabul (D'Souza 2023). I tillegg til Fateh har også andre høytstående ISKP-kommandanter blitt drept av de facto myndighetene. Blant annet skal ISKPs nestkommanderende ha blitt drept av Talibans spesialstyrker i mai 2023. Videre foreligger ubekreftede meldinger om at ISKPs øverste leder, Sanaullah Ghafari, skal ha blitt drept i juni 2023. USA har lovet en dusør på inntil 10 millioner dollar for informasjon som kan føre til pågrepelse av Ghafari (Gul 2023a; The Express Tribune 2023; Gul 2023b). Dersom det medfører riktighet at øverste leder Ghafari er drept, vil det kunne ha effekt på ISKPs operative evne og rekruttering.

Ifølge den amerikanske generalen Michael Kurilla (som gjengitt i Mackintosh et al. 2023) er det vanskelig å vurdere Talibans effektivitet i bekjempelsen av ISKP, i og med at vestlige land ikke har diplomatisk eller militær tilstedeværelse i Afghanistan, og etterretningsinformasjonen er begrenset. Det er lite som tyder på at de facto myndighetene har lyktes i å nedkjempe ISKP. Ifølge en internasjonal kilde (e-post 2023) har ISKP fortsatt kapasitet til å gjennomføre store og høyprofilerte angrep både i Afghanistan og i nabolandene.

Oppsummering

Lenge var ISKPs modus i stor grad rettet mot myke mål og hazara-befolkningen. I løpet av høsten 2022 skjedde en markant endring i ISKPs angrepsprofil. Det var en reduksjon i antall angrep og de målrettede angrepene rettet mot hazaraer og shiaer opphørte. Det er imidlertid vanskelig å vite om utviklingen det siste året representerer en varig endring i ISKPs prioritering. Helt siden ISKP fikk fotfeste på afghansk jord i 2015, har de angrepet myke shiamål og deres verdensanskuelse bygger på en ideologi der shiamuslimer regnes som vantro.

Målsettingen til ISKP er å destabilisere og skape frykt, samt undergrave narrativet om at Taliban har kontroll og kan bringe fred til Afghanistan. Vurderingen til ISKP synes å være at det gjøres mest effektivt ved å angripe Taliban selv.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Adili, Ali Yawar (2022). *A Community Under Attack: How successive governments failed west Kabul and the Hazaras who live there*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/a-community-under-attack-how-successive-governments-failed-west-kabul-and-the-hazaras-who-live-there/> [lastet ned 23. februar 2022].

Afghan Witness (2023, 15. august). *Two years of Taliban rule: documenting human rights abuses using open source*. London: Afghan Witness. Tilgjengelig fra https://1428cf7b-1a53-46a9-bbdc-15c96c60e192.usrfiles.com/ugd/e138d3_a6bf73de27564c08bb8836ce8e17832c.pdf [lastet ned 15. august 2023].

Amu TV (2023, 12. januar). Daesh behind six major attacks in Afghanistan in past 50 days. *Amu TV*. Tilgjengelig fra <https://amu.tv/32017/> [lastet ned 15. august 2023].

D'Souza, Shantie Meriet (2023, 21. mars). In Afghanistan, Taliban Face a Growing Threat in ISKP. *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2023/03/in-afghanistan-taliban-face-a-growing-threat-in-iskp/> [lastet ned 10. august 2023].

Giustozzi, Antonio (2023, mai). *An Unfamiliar Challenge. How the Taliban are Meeting the Islamic State Threat on Afghanistan's University Campuses*. London: Royal United Services Institute. Tilgjengelig fra <https://static.rusi.org/rusi-emerging-insights-how-taliban-meeting-is-threat-on-afghan-university-campuses.pdf> [lastet ned 14. august 2023].

Gul, Ayaz (2023a, 27. februar). Taliban Forces Kill Top IS Commanders in Afghanistan. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/a/taliban-forces-kill-top-is-commanders-in-afghanistan-/6981441.html> [lastet ned 14. juni 2023].

Gul, Ayaz (2023b, 28. juli). UN Awaits Confirmation of Killing of IS-Khorasan Chief in Afghanistan. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/a/un-awaits->

- [confirmation-of-killing-of-is-khorasan-chief-in-afghanistan-/7202743.html](#) [lastet ned 21. august 2023].
- Human Rights Watch (2022, 6. september). *ISIS Group Targets Religious Minorities*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2022/09/06/afghanistan-isis-group-targets-religious-minorities> [lastet ned 11. august 2023].
- Institute for the Study of War (2023, 7. juni). Salafi-Jihadi Movement weekly update. Tilgjengelig fra <https://www.understandingwar.org/backgrounder/salafi-jihadi-movement-weekly-update-june-7-2023> [lastet ned 14. juni 2023].
- Landay, Jonathan (2021, 17. november). U.N. envoy says Islamic State now appears present in all Afghan provinces. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/un-envoy-says-islamic-state-now-appears-present-all-afghan-provinces-2021-11-17/> [lastet ned 10. august 2023].
- Mackintosh, Eliza; Popalzai, Eshan; Jarne, Antonio & Robinson, Lou (2023, 19. mai). 'No one feels safe': The Taliban promised to provide security to Afghans. New data shows threat from ISIS is growing. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://edition.cnn.com/2023/05/19/asia/isis-k-attacks-afghanistan-taliban-cmd-intl/index.html> [lastet ned 24. august 2023].
- Oberoi, Surinder Singh (2022, 6. desember). Last Sikh living in Nangarhar, Jalalabad, unhurt in blast. *News Drum*. Tilgjengelig fra <https://www.newsdrum.in/international/afghanistan-last-sikh-living-in-nangarhar-jalalabad-unhurt-in-blast> [lastet ned 11. august 2023].
- Pajhwok (2023, 11. mars). Guard killed, 15 journalists injured in Balkh blast. *Pajhwok*. Tilgjengelig fra <https://pajhwok.com/2023/03/11/several-injured-as-blast-hits-journalists-gathering/> [lastet ned 11. august 2023].
- Radio Free Europe (2023, 28. mars). IS-K Claims Suicide Attack Near Foreign Ministry In Kabul That Killed Six. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/afghanistan-kabul-suicide-attack-islamic-state-khorasan/32337448.html> [lastet ned 14. august 2023].
- Sayed, Abdul & Hamming, Tore Refslund (2023). *The Growing Threat of the Islamic State in Afghanistan and South Asia*. Washington D.C.: United States Institute of Peace. Tilgjengelig fra <https://www.usip.org/publications/2023/06/growing-threat-islamic-state-afghanistan-and-south-asia> [lastet ned 14. august 2023].
- The Express Tribune (2023). 'ISKP second-in-command eliminated in Afghanistan'. *The Express Tribune*. Tilgjengelig fra <https://tribune.com.pk/story/2415660/iskp-second-in-command-eliminated-in-afghanistan> [lastet ned 21. august 2023].
- UN Secretary-General (2022a, 28. januar). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_afghanistan_january_2022.pdf [lastet ned 10. februar 2022].
- UN Secretary-General (2022b, 15. juni). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/220615_sg_report_on_afghanistan_s.2022.485.pdf [lastet ned 5. september 2022].
- UN Secretary-General (2022c, 7. desember). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/221207_sg_report_on_afghanistan_s.2022.916.pdf [lastet ned 22. desember 2022].

UN Secretary-General (2023, 20. juni). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/230620_sg_report_on_afghanistan_s.2023.453.pdf [lastet ned 14. august 2023].

UNAMA (2023). *Human rights situation in Afghanistan: May - June 2023 Update*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_situation_in_afghanistan_may_-_june_2023_0.pdf [lastet ned 24. august 2023].

Muntlige kilder:

Analytiker (2023, mai). Samtale i London.

Internasjonal organisasjon (2023, mai). Samtale i London.

Internasjonal kilde (2023, juli). E-post.

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.